

КОНСТИТУЦІЙНІ ГАРАНТІЇ ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ

Право приватної власності розглядається як важливий елемент правового статусу особи в суспільстві. Дається загальна характеристика конституційних гарантій його здійснення.

У Конституції України від 28 червня 1996 р. закладено концепцію правової системи держави, в основі якої забезпечення прав і свобод людини. Право приватної власності вирішується в Основному Законі у відповідності до Загальної декларації прав людини 1948 р., яка проголошує: “Кожний громадянин має право володіти майном, як особисто, так і разом з іншими. Ніхто не повинен бути протиправно позбавлений свого майна” (ст.17). У власності особи може перебувати будь-яке майно, за винятком окремих видів майна, які відповідно до закону не можуть перебувати у приватній власності. Постановою Верховної Ради України від 17 червня 1992 р. “Про право власності на окремі види майна” було затверджено “Перелік видів майна, яке не може перебувати у власності громадян, громадських об’єднань, міжнародних організацій та юридичних осіб інших держав на території України”. При цьому слід звернути увагу на те, що даний Перелік затверджений постановою Верховної Ради, що, на наш погляд, суперечить статті 92 Конституції, в якій зазначено, що “правовий режим власності” визначається виключно законами України. Отже, даний Перелік терміново повинен бути затверджений законом України.

Захист права приватної власності забезпечується ст. 41 Конституції: “ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним”. Поряд із цим допускається примусове відчуження об’єктів права власності для суспільних потреб. У цьому випадку, на нашу думку, змістом конституційної гарантії є питання про розмір відшкодування, яке повинно бути “попереднім і повним”. Якщо компенсація не відповідає цим вимогам Конституції, то право приватної власності слід вважати порушеним. Випадки примусо-

вого вилучення майна у власника завжди передбачаються законом. Отже, право приватної власності, її недоторканість не можна характеризувати як абсолютне. Разом із тим це право має бути надійно захищеним від довільного посягання з боку держави. Це дуже важливо в умовах української державності, де такі конституційні поняття, як “загальне благо”, “громадський інтерес”, “суспільні потреби” та інші, які можуть слугувати підставою для обмеження права приватної власності, повинні одержати однозначне законодавче тлумачення.

Примусове відчуження об’єктів приватної власності з наступним повним відшкодуванням їхньої вартості допускається лише в умовах воєнного та надзвичайного часу. Згідно з ч. 6 ст. 41 Конституції до власника тільки за рішенням суду, у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом, може бути застосована конфіскація майна. Конкретні підстави для застосування конфіскації передбачаються Кримінальним кодексом, Кодексом України про адміністративні правопорушення, Митним кодексом. Звертає увагу на себе той факт, що жодне із законодавств не встановлює певних обмежувальних розмірів щодо конфіскації майна. Тому, в разі вчинення особою незначного злочину і завдання цим незначної майнової шкоди, у громадянина може бути конфісковане все його майно. Одним із можливих способів встановлення конфіскаційних обмежень може бути критерій, що використовується при застосуванні штрафів, розмір яких обмежується певною кількістю мінімальних розмірів заробітної плати. Як бачимо, на жаль, і Конституція України не створює юридичних перешкод для зміни конфіскаційної політики.

Згідно з Конституцією, “використання власності не може завдавати шкоди правам, свободам

та гідності громадян, інтересам суспільства, погіршувати екологічну ситуацію і природні якості землі”(ст. 41). На нашу думку, дана стаття не містить конкретних обмежувальних критеріїв, що може призвести до надто широкого її застосування, особливо у випадках визначення шкоди, завданої інтересам суспільства, і яка спричинила погіршення екологічної ситуації.

Bezsmertna N. V.

**CONSTITUTIONAL GUARANTIES
OF REALIZATION OF LAW
OF PRIVATE PROPERTY**

The private ownership right is considered as the important element of the legal status of the person in society. This is the general characteristic of constitutional guaranties of its accomplishment.